

22. april, dan Zemlje: z vodo ravnajmo odgovorno!

Brigita Jamnik

DNEVNIK

sobota, 22.04.2017

V pomladnih mesecih zaznamujemo kar nekaj okoljevarstvenih dni. Svetovni dan voda nas je s temami o vodi osvežil 22. marca, danes, 22. aprila, nas na ranljivost našega planeta opominja dan Zemlje, nedavno smo se pridružili še uri za Zemljo, 22. maja se bomo spomnili biotske raznovrstnosti, 1. junija bomo praznovali dan reke Save, 5. junija pa svetovni dan okolja. Zagotovo bi se vmes našel še kakšen pomemben dan, a jih je toliko, da jim komaj sledimo. Ali dosegajo svoj namen?

(Foto: Tomaž Zajelšnik/dokumentacija Dnevnika)

Dan Zemlje, tako pravijo organizatorji, Earth Day Network, je dogodek, ki danes povezuje že več kot milijardo ljudi po vsem svetu. V lanskem letu se je pod

sloganom »drevesa za Zemljo« začela akcija z ambicioznim ciljem – do leta 2020 zasaditi eno drevo za vsakega prebivalca Zemlje, torej kar 7,8 milijard dreves. Letošnji dan Zemlje pa govori o pismenosti v zvezi z okoljem in podnebnimi spremembami. Pismenost in nepismenost torej nista zgolj literarna pojma. Nepismenost je tudi neinformiranost o nekaterih vsebinah. Zato bomo tokrat 22. aprila, na dan Zemlje, razmišljali o odgovornem ravnanju z vodo na našem modrem planetu, kjer kar 71 odstotkov površine pokrivajo oceani. Pojem odgovornega ravnanja z vodo je namreč težko povsem doumeti.

Z varčevanjem ne naredimo dovolj

Kadar z našimi obiskovalci, ki jih zanimajo raznolika vprašanja o vodi, spregovorimo o odgovornem ravnanju z vodo, je njihova prva asociacija le varčevanje z njo. Pa tudi druga in tretja – nikakor se ne morejo izviti iz primeža varčevanja in razmišljati širše. To velja tako za mlajše kot za odrasle, kar dokazuje, kako globoko smo z ozaveščevalnimi akcijami prodri v našo globalno okoljevarstveno zavest. To je sicer pohvale vredno in dokazuje, da je mogoče vplivati na okoljevarstveno občutljivost, če smo le dovolj vztrajni. Ozaveščanje o varčevanju je bilo učinkovito tudi zato, ker je rezultat otipljiv, saj se oziroma naj bi se poznal v družinskem proračunu.

Odgovorno ravnanje z vodo pa ni zgolj varčevanje, to je le njegov manjši del. Po podatkih Eurostata poraba pitne vode iz javnih vodovodov na prebivalca Slovenije na letni ravni ni izstopajoča, saj smo pod povprečjem prebivalcev v EU. Po zadnjih podatkih je poraba pitne vode na prebivalca v Grčiji 82,5 m³ na leto, v Španiji 70 m³, na Nizozemskem okrog 53 m³, letno porabo pod 40 m³ pa imajo Poljska, Madžarska, Litva in Belgija. Po podatkih Statističnega urada RS ima Slovenija 57,1 m³ porabljene vode na prebivalca, kar znaša pod 160 l/dan. Pri tem so upoštevane tudi druge rabe pitne vode, ne zgolj v gospodinjstvu, tako da je poraba pitne vode na prebivalca v gospodinjstvih še nižja, okrog 120 l/dan ali manj. Če upoštevamo, da je po mnenju zdravstvene stroke 100 litrov vode na osebo na dan količina, ki zadovolji potrebe udobja in dobrega počutja, pri varčevanju v gospodinjstvih danes, ko še ne recikliramo, le ni toliko prostora za učinkovite ukrepe, kot smo morda pričakovali. Z izjemo uporabe deževnice za zalivanje vrtov.

Večina vprašanih meni, da lahko z vodo odgovorno ravnamo le doma, vendar ni tako. V aktivni dobi nas večina vsaj tretjino časa preživi zunaj doma, kjer delamo. Tudi vsa naša dejanja med delom imajo pomemben vpliv na naše okolje in vode. Čeprav delate za tekočim trakom, je zelo verjetno, da je bila za proizvodnjo polizdelka ali izdelka potrebna voda ali da se bo vaš izdelek uporabljal z vodo. Če delate v administraciji in za uradniškimi okencem, lahko vplivate na količino porabljenega papirja. Za vsak list papirja v proizvodnji potrebujemo 10 litrov vode. Če vodite oddelek ali podjetje, je vsaka vaša odločitev, povezana s človeškimi viri, stroški za storitve ali materialom povezana s porabo vode in vplivom na vodno okolje. Če je voda surovina v vašem proizvodnem procesu, še toliko bolj. Če ste odločevalec na ravni lokalne ali državne administracije, bi morali pred sprejetjem svoje odločitve obvezno preveriti, kako bo dolgoročno vplivala na vode, saj je tovrstna analiza pogosto tudi del dokumentacije. Če ste vzgojitelj ali učitelj, pa imate celo neverjetno moč. Če bodo v vašem okolju zrasli odgovorni in razmišljajoči mladi odločevalci, se nam za prihodnost vodnega okolja ni treba bati.

Skratka, v okoljih, kjer delamo, se naše odgovorno ali manj odgovorno ravnanje prej ali slej odraža tudi v količinskem in kakovostnem stanju voda, čeprav tega morda doslej niste vedeli.

Odgovorno ravnanje z vodo doma

Odgovorno ravnanje z vodo v gospodinjstvih pomeni, da razumno uporabljamo nevarne snovi, to je pralna in pomivalna sredstva ter čistila. Razumljivo je, da se jim ne bomo povsem odpovedali, njihovo rabo pa lahko omejimo, saj jih v splošnem uporabljamo preveč. Odgovorno ravnanje z vodo pomeni tudi razumno uporabo novodobnih sladil, kozmetike in sredstev za osebno nego, ki vsebujejo težko razgradljive snovi. K težko razgradljivim snovem iz naših domov je treba prišteti tudi zdravila, predvsem antibiotike, ki jih seveda potrebujemo, a se zavedamo, tako uporabniki kot tisti, ki nam jih predpisujejo in prodajajo ter ki jih proizvajajo, da je njihova uporaba prepogosta. Odgovorno ravnanje z vodo od nas zahteva tudi preiščeno rabo rastlinskih hranil in rastlinskih zaščitnih sredstev na vrtovih in kmetijskih zemljiščih. Odgovorni bomo, če bomo za zalivanje vrtov in pranje utrjenih površin uporabljali deževnico ter skrbeli, da bo kup odpadkov, ki nastaja zaradi nas, manjši. Predvsem pa bomo odgovorni do okolja in vode, če se bomo vedli kot

razumni potrošniki in kupovali le stvari, ki jih potrebujemo, kajti za proizvodnjo vseh potrošniških dobrin potrebujemo vodo.

Danes v očiščeni odpadni vodi iz komunalnih čistilnih naprav najdemo nevarne snovi na koncentracijski ravni okrog mikrograma na liter, torej 0,000001 grama na liter, kar zveni malo. A če to pomnožimo s količino odpadne vode na dan v mestu s 300.000 prebivalci – ti dnevno proizvedejo 80.000 m³ očiščene odpadne vode – letno izpustimo v okolje 30 ton nevarnih snovi. V metropolah to vrednost pomnožimo z deset ali več. Naš vpliv se torej pozna, ker nas je mnogo. In naš pozitiven vpliv na okolje se bo poznal le, če se nas bo mnogo odločilo, da bomo prispevali svoj del, toliko, kolikor lahko.

Torej, skrb za zdravo življenjsko okolje, vključno z vodo, mora biti vgrajena v celotno delovanje družbe – od posameznika do državne administracije. Voda in njeno kakovostno ter količinsko stanje v prihodnosti so naša skupna odgovornost. K trajnostnim procesom v družbi pa lahko z odgovornim ravnanjem prispevamo tudi kot posamezniki in izgovor, da morajo najprej nekaj narediti drugi, tisti, ki imajo vpliv in moč, ne zdrži teže argumentov. Seveda morajo, a jih ne gre čakati.

DR. BRIGITA JAMNIK, JP Vodovod-Kanalizacija, d. o. o., Slovensko društvo za zaščito voda